

Anthony de Mello

Čirá radost

portál

Za farářem přišel jeden člověk. Farář si zrovna četl noviny a nechtěl, aby ho někdo vyrušoval. Ten člověk řekl: „Promiňte, otče!“ Farář byl podrážděný a toho člověka ignoroval. „Promiňte, otče!“ Duchovní odpověděl: „Tak co je?“ Muž se ho zeptal: „Řekl byste mi, otče, co způsobuje artritidu?“ Farář byl podrážděný. „Co způsobuje artritidu? Pití způsobuje artritidu, to je ta příčina. Styk s lehkými ženami způsobuje artritidu, to je ta příčina. Hazardní hry způsobují artritidu, to je ta příčina. Proč se ptáte?“ A muž říká: „Protože tady stojí v novinách, že Svätý otec má artritidu.“ Kněz neposlouchal, rozumíte? Jste připraveni vyslechnout si něco nového, jednoduchého, nečekaného, co se neslučuje téměř s ničím, co vám až dosud všichni říkali? Jste připraveni si to poslechnout? Pak možná uslyšíte, co vám chci povědět. Možná to pochopíte.

VÁŠ ŽIVOT NENÍ V POŘÁDKU

Před šesti měsíci jsem byl v St. Louis ve státě Missouri, kde jsem pořádal seminář. Přišel za mnou jeden kněz. Řekl: „Víte, já беру každé slovo, které jste řekl během těchto tří dnů, každé slovo. A víte proč? Ne proto, že bych udělal, k čemu jste nás vyzýval – řezat, drtit, třít, tavit a analyzovat.“ A pokračoval: „Asi před třemi měsíci jsem byl u jednoho člověka, který umíral na AIDS. A ten člověk mi řekl: ‚Otče, před šesti měsíci mi doktor sdělil, že mi zbývá šest měsíců života. Měl pravdu.‘ Ten muž skutečně umíral, víte? ‚Řekl, že mám přesně šest měsíců života, a já jsem mu věřil. A víte co, otče? Bylo to těch nejšťastnějších šest měsíců celého mého promrhaného života. Nejšťastnějších. Vlastně jsem nikdy předtím nebyl skutečně šťastný. Objevil jsem štěstí.‘ Ten nemocný muž pokračoval: ‚Jakmile mi to lékař řekl, všechno ze mě spadlo – napětí, tlak, úzkost, opustila mě naděje, ale nepropadl jsem zoufalství, a konečně jsem zažil štěstí.‘“ A kněz řekl: „Víte, dlouho jsem přemýšlel o slovech toho muže. Když jsem vás tento víkend poslouchal, napadlo mě, že ten muž znovu obžil. Říkáte přesně to, co říkal on.“ Ten člověk na to přišel.

Recept je tady, máte ho na dosah ruky. Naleznete ho i v listu Filipským: „Ať se nacházím v jakékoli situaci, naučil jsem se být soběstačný. Vím, jaké je žít v podřadném postavení, zažil jsem však také, co znamená mít všeho hojnost. Naučil jsem se vypořádat s každou situací: jak se dobře najíst nebo jak hladovět, mít nadbytek i nedostatek.“

„Naučil jsem se být spokojen s tím, co mám. Dovedu trpět nouzí, dovedu mít hojnost.“ O něco dříve Pavel říká: „Radujte se v Pánu neustále, znovu říkám, radujte se!“ Myslím na Ramčandru v Kalkatě, myslím na tu oběť AIDS v St. Louis. Čítával jsem to celý život, ale nikdy jsem to nepochopil. Skutečně jsem to měl přímo před nosem, a nedošlo mi to.

Dobrá tedy, předpokládejme, že *to chcete pochopit*. Co tedy musíte udělat?

Nejprve byste měli pochopit pár pravd o sobě. Co o sobě musíte pochopit? Za prvé, váš život není v pořádku. To neradi slyšíte, že? Možná to dokazuje, že je to pravda. Váš život je v nepořádku. Lidé mi říkají: „Co tím chcete říct, že můj život je v nepořádku? Studium mi jde docela dobře, mám prima rodiče, mám dobré vztahy se svou rodinou. Mám přítele, mám přítelkyni. Všichni mě mají rádi, daří se mi ve sportu a mám před sebou skvělou kariéru.“

„Opravdu?“

„Jasně.“

„Tak vy si myslíte, že váš život je úplně v pořádku? Dobrá, položím vám pár zásadních otázek: Cítíte se někdy osamělý? Necítíte žádný zármutek? Nikdy vás nic nerozčílí?“

„To mi chcete namluvit, že se člověk nemá rozčilovat?“

„Chcete pravdivou, jasnou a prostou odpověď?“

„Jasně.“

„Ne.“

„To si opravdu myslíte, že člověk by se kvůli ničemu neměl rozčilovat?“

„Je to tak, jak jsem řekl. Ne.“

„Buďte zticha. Nechci už nic poslouchat.“

Chápete, co mám na mysli? Ten člověk má svou teorii. Člověk se musí rozčilovat, nebo to vůbec není člověk. V pořádku, klidně se rozčilujte dál. Hodně štěstí. Sbohem.

Víte, existuje rčení jednoho amerického autora, které často cituji. „Neučte prase zpívat. Marrníte čas a prase tím jen dráždíte.“

Sám jsem musel dostat tvrdou lekci. Už se nesnažím naučit prasata zpívat. Nechcete slyšet, co říkám? Sbohem. Žádné hádky. Jsem ochoten vysvětlovat, jsem připraven cokoli objasnit. Ale proč se hádat? Nestojí to za to. Takže, netrpěli jste nikdy žádným vnitřním konfliktem?

Chcete říct, že všechny vaše vztahy jsou v pořádku? Ne. Váš život není v pořádku. Tvrdíte, že si užíváte každé minuty svého života? No, ne tak docela. Vidíte, co jsem vám říkal? Moment, počkejte chvílku. Proč se hádat? Nechci se s vámi hádat, tečka. Vím to, protože jsem to dříve dělal pořád. O hádání nestojím. Buď si přiznáte, že váš život není v pořádku, nebo si to nepřiznáte. Pokud si to nechcete přiznat, nemám vám co nabídnout.

Tvrzení, že váš život není v pořádku, znamená, že jste obětí zármutku, alespoň občas. Cítíte se osamělí. Prožíváte prázdnotu. Jste vystrašení.

„Jste vystrašení?“

„Ano.“

„Tak váš život není v pořádku.“

„Tím chcete říct, že by člověk neměl být vystrašený?“

„Ne, dámo nebo pane – vyberte si –, neměli byste být vystrašení.“

„Kvůli ničemu?“

„Kvůli ničemu.“

„Ale Muhammad byl...“

„Promiňte, ale o Muhammadovi budeme hovořit později, ano? Teď se pojdme bavit o vás.“

Nebojácnost. Nevíte, co to znamená. Ale tragédie je, že si myslíte, že je nedosažitelná. Získáte ji tak snadno! Řekli vám, že je nedosažitelná, a vy se ji ani nesnažíte získat. Ale je přímo tady, v celé Bibli, a vy ji nevidíte – protože vám řekli, že je nedosažitelná. Máte strach z budoucnosti? Jakýkoli náznak obav, starostí, znepokojení? Ano, váš život není v pořádku. Co na to říkáte? Chcete to napravit? Já to za vás napravím za pět minut, podle toho, jak jste připraveni. Nemusíte ani vstávat ze židle. Můžete zůstat sedět a napravit to za pět minut. A to myslím vážně. Nejde o žádný obchodní trik, myslím to vážně. Je to tak jednoduché a tak smrtelně vážné, že si toho lidé nevšimnou. A vy toho můžete dosáhnout.

Víte, jak byly objeveny diamantové doly v Jižní Africe? Je to velmi zajímavý příběh. Četl jsem to nedávno. Autor líčil, že nějaký chlápek, byl to běloch, seděl u náčelnické chýše v jedné z těch jihoafrických vesnic. Místní děti si hrály s něčím, co vypadalo jako kuličky. A najednou se tomu člověku skoro zastavilo srdce,

když poznal, že to nejsou kuličky, ale diamanty. Pár jich sebral, a opravdu to byly diamanty.

Tak řekl náčelníkovi vesnice: „Mohl byste mi jich pár dát? Víte, mám doma děti a ty také hrají takovou hru, ale vaše děti mají trochu jiné kuličky. Rád vám za ně dám pytlík tabáku.“ Náčelník se zasmál a řekl: „Podívejte se, to by byla loupež, kdybych si za ty věcičky od vás vzal tabák. Máme jich tady tisíce.“ A dal mu jich plný košík. Ten muž se vrátil se spoustou peněz, koupil půdu v celé oblasti a do deseti let se stal nejbohatším člověkem na světě.

Mohlo by to být podobenství. Je to tragické a bolestivé, když si vzpomenu na vlastní život. Napadá mě, proč jsem ho promarnil? Promarnil jsem ho. Všechny ty úžasné věci, to mi věřte – pastorační činnost, teologická studia, liturgie, a tak dále, a tak dále. Čím více se my kněží zabýváme Božími záležitostmi, tím pravděpodobněji zapomeneme, co je vlastně podstatou Boha, a tím více podléháme sebeuspokojení. To je Ježíšův příběh. Kdo myslíte, že se zbavil Ježíše? Kněží, kdo jiný. Věřící lidé. To je ta hrůza evangelia, chápete?

Teď si tedy myslím, že jsem svůj život promarnil. Ale ani na minutu jsem toho nelitoval. Nemá smysl ztrácet čas litováním minulosti. Ale je to tak, svůj život jsem promarnil. To mi připomíná jeden příběh o rybáři, který se brzy ráno vydá na ryby, ale nedaří se mu. Nevím proč, já téměř věcem nerozumím, možná je příliš tma, nebo něco takového. Najednou zakopne o nějaký předmět, který vypadá jako pytel. Tak ho sebere – asi ho přinesl příboj z nějaké ztroskotané lodi. Pak pytel otevře a uvnitř nahmatá nějaké oblázky. Bere je jeden po druhém a až do svítání se baví tím, že je

hází daleko do moře a podle zvuku se snaží odhadnout, jak daleko ten který oblázek hodil.

Když se začne rozednívat, podívá se do pytle, a najde tam tři drahé kameny. Bože, pytel byl plný drahých kamenů a on to nevědě! Příliš pozdě. *Nebylo příliš pozdě* – ještě zbývaly tři kameny.

Nebylo příliš pozdě. Není příliš pozdě.

Vraťme se ještě k předchozí úvaze a předpokládejme, že ti lidé, co seděli na diamantových dolech, hladověli. Jejich děti byly podvyživené, hledaly jídlo. Žebraly a prosily všechny okolo, aby jim dali něco k jídlu. A někdo jim řekne: „Poslyšte, neprodávejte tu půdu. Jsou tam diamanty. Vidíte tuhle věc? Je to diamant. Mohli byste ho prodat. Mohli byste za něj dostat sto tisíc dolarů.“ Ale oni řeknou: „To není žádný diamant. Je to kámen.“ Prostě mají utkvělou představu, že to je kámen. Odmítají naslouchat.

Toto je ovšem stav, ve kterém se nacházejí lidé na celém světě. Neslyší vás, nechťejí naslouchat. Vy jim říkáte, že život je neobyčejný, nádherný. Mohli by si ho užívat, ani minutu by nemuseli prožívat napětí. Žádný tlak, žádná úzkost. Ale chtějí to? „To není možné. Nikdy se to ještě nestalo. Toho nelze dosáhnout.“ Žádná snaha prozkoumat to, přesvědčit se. „Pojďme to zjistit. Jdeme na to.“ „Ne, ne, ne. To nelze provést. Nechci vás poslouchat. Totiž, naši kněží nám řekli, že to není možné, naši psychologové říkají, že to není možné. A vy nám chcete tvrdit, že toho lze dosáhnout?“

Takže, za prvé: Jste ochotní připustit, že váš život není v pořádku? Za druhé, to bude ještě obtížnější. Jste připravení? Tak poslouchejte: *Vy se z toho nechcete vyprostit. Nechcete se dostat z toho chaosu.*

Zeptejte se kteréhokoli psychologa, který je hoden svého titulu, a on vám to potvrdí. Uzdravení je to poslední, o co klient stojí. Nechce být vyléčen, chce úlevu.

Eric Berne, jeden z největších psychiatrů ve Spojených státech, to vysvětluje velmi názorně. Nepoužiji přesně jeho slova, protože mám trochu strach mluvit neslušně, víte? Takže on říká: představte si klienta, který je až po nos v žumpě. No, on tomu říká tekutá h-o-v-n-a. Je tedy až po nos v žumpě. A on se na vás obrátí a řekne: „Mohli byste mi pomoci, aby ti lidé nešpláchali?“

On se nechce dostat ven. Ne, ne, ne. Dostat se ven? Proboha, ne. „Jen mi pomozte, aby nešpláchali.“ O nic jiného mu nejde, nechce se dostat ven. Chcete si to vyzkoušet sami na sobě? Dám vám na to pár minut, můžete to udělat hned teď. Předpokládejme, že byste mohli být blaženě šťastní, ale nezískáte vysokoškolský diplom. Jste ochotni vyměnit titul za štěstí? Nebudete mít tuto přítelkyni, nebo tohoto přítele. Jste připraveni vyměnit je za štěstí? Co vy na to? Nedosáhnete úspěchu, nic se vám nebude dařit a všichni vás budou mít za budižkničemu. Ale budete šťastní, blaženě šťastní. Jste ochotní to vyměnit za dobré mínění lidí o vás? Později vám dám čas, abyste si to promysleli.

Když jsem byl loni v létě v Syrakusách, všiml jsem si v novinách reklamy, v níž dívka drží za ruku chlapce a říká: „Já nechci být šťastná. Jediní šťastní lidé, co znám, jsou v blázinci. Chci být nešťastná s tebou.“ Chápete, co tím myslí? „Nechci být šťastná, já chci být nešťastná s tebou.“ Za chvíli si kolem toho vypracuje celou teologii.

Lidé se z toho nechtějí dostat. „Nechci štěstí, chci slávu.“ „Nechci štěstí, chci získat tu zlatou medaili na olympijských hrách.“ Co kdybych vám řekl: „Podívejte se, vzdejte se té zlaté medaile, a budete šťastní. Na co vám vlastně bude ta zlatá medaile? Proč chcete být nahoře, šéfem celé společnosti? Udělám vás šťastnými. Za 10 000 amerických dolarů ročně vás udělám šťastnými.“ „Ne, ne, ne. Dejte mi peníze, moje peníze...“ Chápete už, co mám na mysli?

Lidé nechtějí být šťastní. Nechtějí žít. Chtějí peníze. Víte, ten rikša, Ramčandra, žil jako král. Myslím to vážně. Zahraniční pomoc je v pořádku, ale on nepotřeboval zahraniční pomoc. Ne pro život. Potřeboval zahraniční pomoc kvůli pohodlí. Potřeboval ji pro zdraví. Ne pro život. Mohla se mu hodit kvůli dlouhověkosti, to znamená kvůli dlouhé existenci. Tomu říkáte život?

Víte, ten Ramčandra žil. Já jsem byl mrtvý. On věděl, co je život. Byl šťastný. Byl jako ptáci ve vzduchu a lilie na poli. On byl ztělesněním Kázání na hoře. V Kázání na hoře je všechno, ale já jsem to neviděl. Ramčandra žil jako král. Co znamená, žít jako král? Víte, co si o tom myslí idioti? A svět je jich plný, to mi věřte. Podle nich to znamená, že se jim všichni klanějí, zdraví je, že jejich jména jsou na prvních stránkách novin, že se vozí v limuzínách a podobně nesmysly. Myslí si, že žít jako král znamená mít moc nad lidmi.

Řeknu vám, co to znamená podle mě. Oni nežijí jako králové, jsou to otroci, jsou vyděšení. Podívejte se na jejich tváře v televizi. Proboha. Ti králové a královny, prezidenti a všichni ostatní, podívejte se na ně v televizi a okamžitě to poznáte. On má strach.

Víte, proč se bojí? Protože chce moc, to je ten důvod. Chce prestiž. Chce dobrou pověst. On si nežije jako král.

Řeknu vám, co znamená žít jako král: nevědět, co je úzkost. Vůbec žádný vnitřní konflikt. Žádné napětí, tlaky, rozčilování, zármutek. O co tedy vlastně jde? O neřaděné štěstí. Lidé někdy říkají: „Co mám dělat, abych byl šťastný?“ Nebuďte hloupí, nemusíte dělat vůbec nic, abyste byli šťastní. To jen ukazuje, jak špatné bylo vaše teologické vzdělání, když si myslíte, že máte něco udělat, abyste byli šťastní. Nemusíte dělat vůbec nic, štěstí nemůžete získat. Víte proč? Protože štěstí už máte. Máte je právě teď. Ale vy tomu štěstí stále bráníte svou hloupostí. Vy sami mu bráníte. Přestaňte mu bránit, a budete je mít.

Kdybych vám mohl ukázat, jak se zbavit konfliktů, obav, napětí, tlaků, prázdnoty, osamělosti, zoufalství, deprese, zármutku, jak se zbavit toho všeho... Co vám vlastně zůstane? Čiré a nezkalené štěstí, to vám zůstane. Číňané to popsali krásně: „Nebudete-li mít zakryté oči, uvidíte.“ Není třeba nic dělat, abyste viděli. „Nebudete-li mít zakryté oči, uvidíte.“

Nebudete-li mít zakryté uši, uslyšíte. Nebudete-li mít zakrytá ústa, budete si moci vychutnat jídlo. Nebudete-li mít zakrytou mysl, objevíte pravdu. A nebudete-li mít zakryté srdce, prožijete radost a lásku. Toto všechno už máte, ale je to zakryté. Odkryjte to. A teď přichází na řadu druhý významný krok: Vy se vlastně nechcete osvobodit. Chcete svoje pohodlí. Chcete svůj majetek. Chcete všechny ty nesmysly, které mylně považujete za nutné předpoklady štěstí, protože vás to společnost tak naučila. To

chcete. Netoužíte po tom, abyste se dostali z problémů. Toto jsou totiž věci, které problémy vytvářejí.

Chci vám dát podnět k zamyšlení: Už vás někdy napadlo, že všechno to, čemu říkáte štěstí, jsou ve skutečnosti vaše okovy? Říkáte někomu „moje štěstí“? „Ty jsi moje radost.“ Vaše manželství, vaše podnikání, vaše tituly, cokoli. V kom nebo v čem nacházíte svoje štěstí? Bez ohledu na odpověď – je to vaše vězení. Jsou to tvrdá slova, kdo je ochoten je poslouchat? Ale přemýšlejte o tom: řezat, drtit, tavit. Pak se od vás možná dočkám nějaké reakce.

Takže váš život není v pořádku. Vy se však z této situace nechcete osvobodit. A je tady ještě třetí věc: váš život není v pořádku, protože máte chybné představy. Ne, že by něco bylo s vámi samotnými. Jste v pořádku, i já jsem v pořádku. My všichni jsme v pořádku, nic nám není. Ale nasadili vám do hlavy špatné představy. Někdo to udělal. Nemusíme vynakládat příliš mnoho času na chycení viníka. Ale v každém případě jde o to, že máte chybné představy.

Víte, je to podobné, jako kdyby vám někdo dal stereo sestavu a spolu s ní taky návod k použití. Když jsme však dostali dar života, nikdo nám návod k použití nedal. Nebo to řekněme ještě jinak. Dostali jsme návod k použití, ale úplně špatný. Ze stereo sestavy života tedy neslyšíte hudbu, ale stále jen skřípavé zvuky. Začíná vás to štvát, dostáváte se do konfliktů, jste osamělí, cítíte v sobě prázdnotu.

Jistě, stálo to přímo v Bibli, ale jen velmi málo lidí si ji opravdu přečetlo. Myslí si, že Bibli četli, ale podstatu nepochopili. Ani já jsem ji nepochopil. Možná jsem mimořádně velký idiot, ale časem

jsem zjistil, že takových je nás mnoho. Nepochopili jsme podstatu. Dobrá, tak o co tedy vlastně jde?

Existuje mnoho způsobů, jak tento recept vyjádřit. Nabídnu vám ten nejprostší, který jsem našel. Použiji slova starého Buddha. Proč jsem si zvolil právě jeho? Protože je nejjednodušší ze všech, ale s podobným přístupem se setkáváme všude. Je to nejjednodušší návod ze všech, formulovaný s průzračnou čistotou. Asi s ním nebudete souhlasit, ale smysl vám uniknout nemůže.

Tedy: „Svět je plný utrpení. Kořeny všeho utrpení jsou v tužbách. Utrpení zanikne, zbavíme-li se tužeb.“ Teď si představuji vaše tváře. Je to úžasné. Napadá vás: „To je skvělé, to je skvělé,“ ale pak si pomyslíte: „Špatně. To je hrozné.“ Ha, ha, není to báječné? Já si totiž vzpomínám, jak jsem na to sám reagoval. Svět je plný utrpení. Výborně, správně, souhlasím. Kořeny všeho utrpení jsou v tužbách. No dobrá, v pořádku. A teď, co z toho vyvodíte? Utrpení zanikne, zbavíme-li se touhy. Tak to ze mě bude apatický robot? Chci říci, jak můžeme žít bez tužeb?

Nabídnu vám lepší interpretaci. Chci říci, že si nemyslím, že by Buddha byl tak pošetilý a hloupý, aby tvrdil, že bychom neměli mít žádné touhy. Proboha, to ne. Nebyl bych tu, kdybych neměl touhu sem přijet? Nehovořil bych k vám, kdybych neměl chuť mluvit. Ani vy byste tady nebyli, kdybyste netoužili sem přijít a poslechnout si mě. Pokusme se tedy vyložit to lépe.

Ve světě je plno utrpení. Kořenem utrpení je připoutání. Utrpení lze vymítit tak, že se zbavíme připoutání. Víte, že existuje připoutání, na jehož naplnění vaše štěstí nezáleží? Máte spousty tužeb, na jejichž naplnění vaše štěstí nezávisí. Jinak byste totiž byli

nervózními troskami. Všichni máme dva typy tužeb. Toužíme po všem možném, a jsme skutečně šťastní, když se nám některé přání splní. Když se nesplní, mrzí nás to, ale nejsme nešťastní. Máme ovšem také jiná přání a... Dobrý Bože, pokud se nám tato přání nesplní, jsme velmi nešťastní. Tomu říkám připoutání.

Z čeho si myslíte, že pramení všechny konflikty? Z připoutání. Kde si myslíte, že se bere chamtivost? Z připoutání. Z čeho vyplývá samota? Z připoutání. Odkud pochází prázdnota? Správně, stejná příčina. V čem tkví původ strachu? No ne, v připoutání. Žádné připoutání, žádný strach. Napadlo vás to někdy? Žádné připoutání, žádný strach. Vezměme si váš život! Žádné připoutání k životu. Žijeme rádi, ale klidně se života vzdáme.

Myslíte si, že je to možné? Víte co? Lidé toho dosáhli, takže to možné je. Chcete toho dosáhnout sami? Připoutání. Je mi líto, pane, máte AIDS. Zbývá vám jen šest měsíců života. „Jen šest měsíců? Páni, to je spousta času, to je úžasné.“ Štěstí. Tento člověk není k ničemu připoután.

Přijdete do restaurace. „Myslím, že si dnes večer dáme polévku. Máte rajskou?“ „Ne, lituji, pane, rajská polévka není.“ „Nemáte rajskou polévku? Proboha, co to je za restauraci? Pojdme někam jinam.“ Vidíte to? Když nedostanu rajskou polévku, nemohu se navečeřet. Připoutání. „Jakou polévku máte, rajskou?“ „Rajská není.“ „Tak jaké máte?“ „Máme kukuřičnou, houbovou, kuřecí vývar, dále máme...“ „V pořádku, tyhle všechny mi chutnají. Co třeba houbovou?“

Rád bych vám prozradil ještě jedno malé tajemství. Teď budu trochu parafrázovat starého Buddhu, a když už uvažujeme o tomto

tématu, připojím ještě jednu poznámku. Víte, když máte požitek z vůně tisíce květin, nebude vám příliš vadit, pokud jedna bude chybět. Toto vám ve vaší kultuře nikdy nikdo neřekl, že? Mně to tedy neřekli. Když vám chutná tisíc jídel, nebude vám vadit, když zrovna jedno chybí. Vzpomínáte si, že by vás takto vychovávali? Vidíte, o toto jsme přišli.

Tak takto nás naše kultury vzdělávají. Dostáváme špatné pokyny. Je jim úplně fuk, jestli jsme šťastní. Požadují, abychom dosáhli úspěchu. Požadují, abychom byli produktivní. To po nás žádají. I za cenu toho, že z nás budou ubozí otroci a že budeme nešťastní.

„No to je toho, přišla jsi o přítele. Vždyť máš jiného!“ „Ale ne, to není ono, já chci toho důvěrného, jedinečného, nezaměnitelného přítele. Když mě odmítne, budu do smrti nešťastná.“ „Tak hodně štěstí. Sbohem.“ Nebudu učit prasata zpívat, je to příliš nebezpečné.

Ale takto jsme byli vychováni. Tak je to už tisíce let. Člověk musí mít tužby, na jejichž naplnění závisí jeho štěstí. Samozřejmě je to dobré pro takzvaný pokrok, že? Protože vrhnete všechno, co máte, do podnikání. Takzvaný pokrok. Říkám „takzvaný“, protože pro mě to není pokrok. „Chcete říci, že to není pokrok, když máme obrovská dopravní letadla a kosmické lodě?“ Velmi chytré.

Řeknu vám, co je pokrok – pokrok srdce, pokrok lásky, pokrok štěstí. „Máte to?“ „Lituji, tohle nemáme.“ „To ostatní si můžete nechat, jaký to má smysl?“ Řekněte mi, co to má za smysl, létat letadlem se srdcem plným utrpení a prázdnoty? Povězte mi to. Já

bych raději žil na zemi v džungli, byl blaženě šťastný a tančil celý den. Vy snad ne? Možná ne. Nevím.

Víte, ve skutečnosti máte na vybranou mezi životem a smrtí. Ale to, čemu lidé říkají život, je ve skutečnosti smrt, a oni to nevědí. A vy mi chcete tvrdit, že i když jste k něčemu připoutáni, dokážete milovat? To je největším nepřítelem lásky: být k něčemu připoután. Touha ve smyslu připoutání. Víte proč? Protože když po vás toužím, chci vás vlastnit. Nemůžu vás nechat na svobodě. Musím vás dostat. Pokud po někom toužím tímto způsobem, musím ho získat. Je to dostatečně jasné? V dokonalé lásce neexistuje žádný strach. Víte proč? Protože v ní není žádná touha.

Zeptejte se typických představitelů své kultury, stejně jako já jsem se zeptal svých. Zeptejte se jich, jestli porozumí smyslu tohoto tvrzení: Tam, kde je láska, není touha, touha ve smyslu připoutání. Víte, co vám řeknou? „Vždyť připoutání je láska!“ Tak jsou hloupi. Čekáte, že tam naleznete život? Kdepak, tam najdete jenom smrt a utrpení.

Taková prostá, úžasná a mimořádná věc. Setkávám se s lidmi všech možných náboženských vyznání, s ateisty, katolíky, laiky, kněžími, řádovými sestrami i biskupy, ale málokdy potkám někoho, kdo ví, co je láska. Dostali špatné pokyny.

Připoutání znamená, že tě musím mít, že bez tebe nebudu šťastný. „Jestli tě nezískám, nebudu šťastný. Bez tebe nemůžu být šťastný.“ Toto je recept na rozvod. Toto je recept na hádky. Toto je recept na rozpad přátelství. „Bez tebe nedokážu být šťastný. Potřebuji tě, abych byl šťastný. Udělám všechno, abych tě ovládl, abych tě získal.“

Láska znamená, že jsem dokonale šťastný i bez tebe, miláčku, to je v pořádku. Přeji ti všechno dobré a nechám tě, ať si děláš, co sama chceš. Jestliže tě získám, budu mít velkou radost, a jestli ne, tak nebudu nešťastný. Co ty víš? Naučil jsem se být soběstačný. Stojím na vlastních nohou, neopírám se o tebe. A víš, když vydělám peníze, je to úžasné, ale když je nemám, nejsem sklíčený, jsem šťastný. A ještě něco. Když odejdeš, možná je příliš brzo o tom hovořit, ale risknu to... Nebudeš mi chybět. Nebudu cítit bolest. Tam, kde je lítost, není láska. Povězte mi – když se trápíte, po kom truchlíte? Čí to je ztráta? Je to sebelítost.

Ach, neříkejte tomu tak. Teď máte pravdu.